

2011 február 22, kedd.

Újabb földrengés
Christchurch-ben.

Percek alatt világgá
röppen a hír: ezúttal
halálos áldozatok is
vannak. A belváros
romokban hever.

Paulay professzor szavai jutnak eszembe: nem erős épületeket kell építeni – mert egy földrengés mindig lehet erősebb, mint amire számítottunk – hanem rugalmasakat, melyek kilengenek, de talpon maradnak. Paulay Tamás professzor – a sors ironiája – éppen itt, a Christchurch-i Canterbury egyetemén kísérletezte és dolgozta ki azt a standardot, mely a nyolcvanas évek óta a szerkezetek földrengésállóságára vonatkozó nemzeti és nemzetközi szabványok előírásainak (pl. Eurocode 8: MSZ EN 1998) alapját képezi. A 2003-ban róla készült dokumentumfilmében elmondta nekünk: a téglából és malterből épített szerkezetek földrengészónában koporsók. Ugyancsak bírálta a betonépületeket, amik esetében a függőleges és vízszintes elemek csatlakozáspontjait nem megfelelően oldják meg. Előtte van, ahogyan kopogtatja a kísérleti makett sarkait, és mutatja: ezek a gyenge pontok, ezért zuhannak egymásra az emeletek, temetik maguk alá az embereket.

A Christchurch-i városkép most mintha szemléltető anyagnak készült volna a professzor úr által elmondottakhoz. Paulay Tamás azt is hangsúlyozta: Christchurchben és a hozzá hasonló földrengésveszélyes helyeken kétszintesnél magasabb épületeket nem lenne szabad építeni.

A professzor 2009 óta nincs közöttünk, nem kellett végignéznie szeretett városa pusztulását. De ott van másik 350 ezer Christchurch-i, köztük néhány száz magyar, akik számára az élet február 22-én gyökeresen megváltozott.

Nem könnyű velük kapcsolatba lépni, a telefon minduntalan foglaltat jelez. Végre azonban sikerül elérnem régi kedves barátaimat, a Dombay családot. Tőlük azonnal megtudom: magyarok nincsenek a halálos áldozatok között! Vannak, akiknek a háza összedőlt, sokan a megélhetésüket veszítették el, de élnek!

Dombay Iván és Helga a Christchurch-i repülőtéren táskauzletének tulajdonosai, úgymond a frontvonalban éltek meg a történeteket. Dombay Helga drámai beszámolója bepillantást ad egy család életébe e rendkívüli megpróbáltatás közepette.

Törödékek a törésvonalról

Az emberi lélek védekező-mechanizmusa: töröl, hogy kibírjuk. Néhány hónap, vagy csak néhány nap és az emlékezet kiirt annyit, hogy a maradvékot elviseljük. De megmaradnak a

Józsa Erika

Életjel a rombadólt városból

törödékek, és a kulcsszó ugyanazokat a képsorokat villantja fel egy életen át.

Földrengés

Szeptemberi hajnali félsötétben...

Rándul az ágy kivetődöm belőle...

Egyetlen gondolat: a GYEREK a másik hálószobában, ... és minden belénknevelt rutin ellenére befelé rohanok. Nem egész egy perc ... egy örök-kévalóság. Kuporgunk az asztal alatt. A rádió a közeli szekrénykén, férjem odanyúl és az első hír mindent megváltoztat mindörökre.

Enyhülnek az utóregések, világosság. Ösztönösen az első tekintet a kredenc tetejére. Édesanyám egyenként nekem gyűjtögetett korondi kerámiai katonásan sorakoznak egymás mellett. A kredencajtókat nyitva liszt-cukor halomban a földön, törött lekváros üvegek szerteszt... és a halom tetején békésen és sértetlenül ül a székely kisbögge.

Leltározunk: tévé, könyvespolc miszlikben, a garázsban az autó a tárolópolcok alá temetve. Kétségbeesett telefonálás, gyerekek, unokák, barátok élnek. Szól a rádió, nincs halott. Mechanikusan megyünk végig a rutinnon: benzín a kocsihoz, kocsit a ház előtt, benne a „menekülőcsomag”, ellenőrzés, hogy mindenki tudja mit csinál és hova megy HA...

Élet a szakadék szélén... de mi és a kisbögge megmaradtunk.

Február

Nyárvégi délidő. Férjem a dolgozószobában gyűri a computert, a lányom iskolában, én az ebédlőasztalon kitergetett táblázatok rejtélyeit pró-

barátnő háza áll. Hazafelé kis melékutcák, a csatornákon kígyózik fel a sáros talajvíz. Papanui Road, a kápolna tornya leesett, a mázsás postaláda kitépve fekszik, a sarkon az öreg néni kicsi gyöngyös boltjában az állványok feldöntve. Szürreális képek ... kóstoló a valóságból.

Hazaérünk, férjem sorolja a híreket. A város romokban ... az utcák tele voltak emberekkel. Működik a tévé ... milyen kicsi ami velünk történt ahhoz a pokolhoz képest, amit ott látunk! Most már tudom, hogy a kevésszerencsések közé tartozom, van áram és internet. Egy mondat a világnak: élünk! Lányom ül a kanapén a kezében kattog a mobil billentyűzet. Barát, tanár, táncosok a csoportjából ... él, él, él!!! Üzenet a semmibe, nekünk van fedelünk, vízünk áramunk, aki bajban van, nyitva a ház. Életemben először szeretem a mobil textet és a face-bookot.

Telefon egy alkalmazottól, a repülőteret kiürítették, nem volt ideje felkapni a táskáját, de lerántotta a rácsot. Reméli a biztonságiak bezárják. Mindene ott maradt, kocsikulcs nélkül hazáig gyalogolt ... de megtette amit lehetett a közös kenyerünkért.

Négy nap ... mások törödékei keverednek a mieinkkel.

A barát akinél nincs víz villámgyorsan zuhanyozik nálunk, hogy másnak is maradjon.

A barátnő aki textben közli, hogy szeptemberben megsérült otthona porrá vált, két serdülő fiúval elindulnak ... valahová.

A wellingtoni barátnő: ha ti nem tudtok jönni, küldj valakit akinek kell egy pár nap pihenés.

A székely lelkész lánya, akitől csak pár méterre omlott össze a katedrális.

A baráti kör Lyttelton-i gyülekezőhelye a csodálatos műemlék villa tele európai antikvitásokkal összeomlott. A házigazda a garázs padlásán húzódik meg.

Repülőtér

Dolgozni kellene. Minden tele menekülőkkel. Az üzlet fölött csótörés. A pult, a kassza, az iratok úsznak a barna lében. „Szerencsére” csak egy rozsdás vízcső volt. Rohamban sikálás, a rácson kívül ezrek. Végre kinyitunk.

Fiatal anya, kezében bevásárló szatyrok, gyorsan kell egy olcsó sporttáska.

Szállodákban egy szál ruhában evakuáltak turisták.

Embortömeg jegyekre vár, megkönnyebbülés, hogy van csomagmegőrzés.

Fiatalok pénz nélkül, nylonzsákba söpörjük a kis motyót, így már úti csomag.

Mint egy rossz film, cseppnyi sors-törödékek, nem érek rá gondolkodni... jobb is.

A bifékben nincs étel, kávé még van. Valaki sorbaáll, én is kaptam.

Szatyorban viszem haza a koszos létől csöpögő dossziékat, holnapra tisztázta nyomtatványok kellene.

Otthon férjem vár a beszámolóval: összeomlott, bezárt, nem működik, elintézte, megtalálta. Keres, intéz, szervez, működik az ostrom alatt második természetűt vált drill.

Mi lesz velünk? Túlélés? megélhetés?

A gyerekek már merev a bezártságtól és a tehetetlenségtől. Kicsi ember a

nagy viharban. Mama, holnap veled jövök. E-mailek, telefonok. Megtanultam kinek vagyunk fontosak ... és azt is kinek nem.

Másnap. Ugyanolyan arcok, ugyanolyan sorsok, másik tömeg. A 15 éves kislány transzformálódik. Egy felnőt

dolgozik mellettem, átveszi a kölcsönkasszát, beprogramozza az Eftpos gépet, pénzt kezel, nyugtat, mosolyog. Keresetlen szavakkal tolja le a terem végén üldögélő mamát, akinek alig három éves porontya az üzlet közepén köt ki.

Estére elszakad a cérna. Lepereg a mosoly. A táncosközösség összefogott, meghívás Blenheimből, gyere pihenj. Nincs repülőjegy ... még nekem sem, minden busz tele. Facebook üzenet: próbáld meg ezt a kis shuttlet szerviszt. Csoda. Egy jegy reggelre. Éjszakai pakolás.

A buszmegállóban a felismerés ... a szülei itt maradnak. Bátor képpel integetünk, a kiscsirke kirepült.

Sporttáska

Christchurchben földrengés, 6.3-as, halottak, tragédia ... és az én legnagyobb gondom a sporttáska. Nem is egy, de legalább 100. Hihetetlen ugye?

Exodus a repülőtéren, emberek alig valamivel, nylon szatyrokba gyömösztölt segély váltás ruhával. Napok óta vadul dolgozunk a kis táskauzletben, csütörtökre minden, ami olcsó, elfogyott. Ami áru maradt méregdrága, ajánlani szégyenlem, leárzni nem tudom, hétfőn bért kell fizetni.

Marad a telefon. A legolcsóbb táska szállítóját hívom. Fiatal női hang, nem egyszer beszélünk korábban. „Én vagyok a Christchurch-i boltból. Megállok. csend. Mire is várok? Sem a nevem sem a tény, hogy innen beszélnek, nem mozdít benne semmit.

„How can I help you?” – jön a kissé türelmetlen válasz. Elmagyarázom, mit akarok és miért. Elfogyott, nincs és nem is lesz. Villámgyorsan fejezi be a „kínos” beszélgetést.

Következő telefon, nagy és népszerű céghez. Én vagyok talán a legkisebb

vevőjük. Az igazgató személyesen rohan a raktárba, mindjárt visszahív. Mindent összeszedtünk, adjuk olcsóbban ... de baj van ... az összes nem életmentő árut szállító kurírt betiltották. Félretettük neked, ha lesz újra szállítás indítjuk ... ha még kell. Tartatok ki.

Bezárt Christchurch-i cég félnyugdíjas igazgatója, a mobil száma a telefonomon. Éltek? Mi is. A garázs tele van áruval. Hozná... csak a tetejéről ... az alsó kartonokat már elérte a sár. Egy baj van ... csak. Egy félig megrongálódott házban vár Sumnerben és a híd összeomlott, a dombokon át sem tud kijutni, a Lytteltoni alagutat lezárták.

Telefon vasárnap reggel: „az alagút megnyílt, bepakolok amit tudok és jövök. Hozzatok elhozom, de a repülőtér már túl messze van. Sietnem kell mert valaki ígért gerendákat a mennyezetem alá, és talán leszedi a kéményt.” „Gyere van víz, zuhany.”

A kocsit táskákkal, számla nincs, egy cetlin árák. Számod meg és ... majd... Te úgyis kifizeted. Ülök a kocsihoz, diadalittas araszolás a repülőtérré. Fölöttem zúg a helikopter. Gyűlölöm, mert ez is rezeg.

A gyerek biztonságban (!?) talán ma továbbjuttatjuk a keresztapjához Taurangába.

Este vacsoravendégek. Kondérkaja, desszertnek zuhany.

Telefon Sydneyből: Éltek? Aggódunk. Hosszú beszélgetés. „Kimerültek vagyunk, fo-

galmazni is nehéz.” „Nem baj ird le ahogy nekem mondtad.”

Éjszaka a kompjuter előtt. Peregnek a törödékek.

Tények

6.3 földrengés Christchurchben. 145 halott (eddig) több mint 200 eltűnt. A város 1/3-a romokban. Dől a szenny, tömegeknek nincs vize és akinek van az fertőzött.

Utóregések száza. A város szíve lezárva, ami azon belül történik, nekünk is csak tévéhír. 350 ezer ember éli meg a külön-külön és közös törödékeket.

Soha többet semmi nem lesz ugyanolyan ... de mi és a kisbögge megmaradtunk.

Dombay Helga, Christchurch